

SURVEILLANCEVERSLAG

hiv/aids-surveillance in Europa 2011

Samenvatting

In 2011 hebben landen van de EU/EER 28 038 hiv-diagnoses gemeld, dat wil zeggen 5,7 gevallen per 100 000 inwoners. De vier landen met de hoogste aantallen hiv-diagnoses waren Estland (27,3), Letland (13,4), België (10,7) en het Verenigd Koninkrijk (10,0). De laagste aantallen werden gerapporteerd door de Tsjechische Republiek (1,5) en Slowakije (0,9). Sinds het begin van de hiv-epidemie werden in de EU/EER 420 564 hiv-diagnoses gerapporteerd, waarvan 297 388 bij mannen en 119 977 bij vrouwen (in 3 199 gevallen was er geen informatie over het geslacht beschikbaar).

Het hoogste percentage gediagnosticeerde hiv-gevallen was volgens de rapportage het gevolg van seks tussen mannen (39%), gevolgd door heteroseksuele overdracht (23%), waarbij heteroseksueel opgelopen infecties bij personen uit Afrikaanse landen ten zuiden van de Sahara waren uitgesloten. Deze laatste waren verantwoordelijk voor nog eens 13% van de heteroseksueel overgedragen infecties. Voor 19% van de gevallen was de wijze van overdracht niet bekend.

Het aantal hiv-diagnoses per 100 000 inwoners lijkt in de loop der jaren vrij stabiel te zijn gebleven, met aantallen van 6,5 per 100 000 in 2004 (27 996 gevallen) en 6,2 per 100 000 (30 960 gevallen) in 2011, na aanpassing voor vertraging in de rapportage. De trends per wijze van overdracht laten zien dat het aantal hiv-diagnoses onder mannen die geslachtsverkeer hebben met mannen sinds 2004 met 33% is toegenomen. Het aantal gevallen bij intraveneuze drugsgebruikers is daarentegen afgenomen met 40%, hoewel er een lichte toename werd waargenomen in 2011, veroorzaakt door uitbraken in Griekenland en Roemenië. De aantallen hiv-diagnoses door heteroseksuele overdracht, overdracht van moeder op kind en door bloedtransfusie zijn tussen 2004 en 2011 gestaag afgenomen.

In 2011 was van 21 landen voor 15 625 gevallen (56% van alle meldingen in 2011) informatie beschikbaar over aantallen CD4-cellen. In de helft van deze gevallen (49%) werd de diagnose pas laat gesteld ('late presenters', CD4 cellen $<350/\text{mm}^3$), onder wie 29% patiënten met hiv-infectie in een gevorderd stadium (CD4 $<200/\text{mm}^3$). Het percentage 'late presenters' was het hoogst bij heteroseksueel verworven infecties uit Afrikaanse landen ten zuiden van de Sahara (63%) en bij intraveneuze drugsgebruikers (48%). De laagste percentages 'late presenters' werden waargenomen bij mannen die geslachtsverkeer met mannen hebben (38%) en bij overdracht van moeder op kind (21%).

In 2011 werden 4 424 aids-gevallen gediagnosticeerd en gemeld door 28 EU/EER-landen (geen gegevens uit Zweden of Liechtenstein), dat wil zeggen 0,9 gevallen per 100 000 inwoners. De hoogste aantallen werden gerapporteerd door Letland (4,8), Portugal (2,8), Spanje (1,8) en Estland (2,8). In de EU/EER is het aantal aids-gevallen sinds halverwege de jaren 1990 voortdurend afgenomen.

Conclusies

De nieuwe surveillanceresultaten wijzen erop dat het aantal personen dat leeft met hiv in Europa toeneemt en dat hiv sterk geconcentreerd is in de risicopopulaties, zoals mannen die geslachtsverkeer hebben met mannen, intraveneuze drugsgebruikers en personen die afkomstig zijn uit hoog-endemische landen, vooral Afrikaanse landen ten zuiden van de Sahara. De meest recente toename van hiv onder intraveneuze drugsgebruikers wijst erop dat zelfs lage aantallen in de EU/EER zich snel kunnen ontwikkelen tot een uitbraak als er onvoldoende maatregelen op het gebied van de volksgezondheid worden getroffen.

Het relatief hoge percentage late diagnoses in vele landen wijst op uitstel van hiv-testen en veel mensen komen direct in aanmerking voor behandeling als de diagnose wordt gesteld. Door de brede beschikbaarheid van geneesmiddelen zijn de doelstellingen van de hiv-surveillance uitgebreid met controle op de toegankelijkheid van zorg en behandeling. Verbetering van de beschikbaarheid en een vroeger begin van de behandeling, vooral in risicopopulaties, is in heel Europa dringend gewenst.

Interventies die gericht zijn op beheersing van de epidemie dienen gebaseerd te zijn op bewijsmateriaal en toegespitst te worden voor de nationale en lokale epidemiologie. Uit de surveillancegegevens die in dit rapport gepresenteerd worden, kan het volgende worden geconcludeerd:

- Voor de meeste EU/EER-landen zijn maatregelen voor preventie en beheersing van hiv onder mannen die met mannen geslachtsverkeer hebben de hoekstenen van de hiv-bestrijding. Omdat meer dan een derde van de heteroseksueel verworven hiv-gevallen voorkomt bij patiënten uit hoog-endemische landen (vooral Afrikaanse landen ten zuiden van de Sahara), moeten de landen er voor zorgen dat deze migrantenpopulaties ook daadwerkelijk toegang hebben tot de maatregelen voor preventie, behandeling en hiv-zorg. De waargenomen toename van hiv-gevallen onder intraveneuze drugsgebruikers in een aantal landen* toont aan dat de landen van de EU/EER hun inspanningen voor risicobeperking op peil moeten houden of versterken.

* Pharris A, Wiessing L, Sfetcu O, Hedrich D, Botescu A, Fotiou A, et al. Human immunodeficiency virus in injecting drug users in Europe following a reported increase of cases in Greece and Romania, 2011. Euro Surveill. 2011;16(48):pii=20032. Online beschikbaar op: <http://www.eurosurveillance.org/ViewArticle.aspx?ArticleId=20032>

- In heel Europa is voorlichting over hiv-counseling en hiv-testen, evenals een goede toegankelijkheid, noodzakelijk om een vroegere diagnose en een tijdige start van hiv-behandeling en –zorg te waarborgen. Dit zal leiden tot verbetering van de behandelresultaten en zal bovendien bijdragen aan preventie of verdere terugdringing van hiv-overdracht. Gelijke toegankelijkheid voor alle bevolkingsgroepen tot hiv-preventie, hiv-testen, behandeling en zorg dient gewaarborgd te zijn, opdat alle landen de wereldwijde doelstelling van universele toegankelijkheid[†] voor allen die zorg nodig hebben, zullen bereiken.

[†] Politieke Verklaring inzake hiv/aids – Resolutie van de Algemene vergadering van de Verenigde Naties 60/262. New York, Verenigde Naties, 2006.